

3000 мінімальних заробітних плат. Варто зазначити, що суд встановлює конкретний розмір винагороди, що підлягає виплаті з урахуванням критеріїв важливості інформації. Проте суд може прийняти рішення про відмову у виплаті винагороди. Винагорода виплачується викривачу за рахунок Державного бюджету України. За порушення прав викривача встановлена відповідальність.

За незаконне розголошення інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, встановлюється штраф від 1000 до 2500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на 1 рік (частина друга статті 172-8 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

За незаконне звільнення працівника з роботи у зв'язку з повідомленням ним як викривачем про вчинення іншою особою корупційного правопорушення, Закон встановлює штраф від 2000 до 3000 НМДГ або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років, або виправними роботами на строк до 2 років (частина перша статті 172 Кримінального кодексу України).

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України № 440-IX від 14.01.2020. Ст. 3.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 440-IX від 14.01.2020. Ст. 172-8.
3. Про запобігання корупції: Закон України № 440-IX від 14.01.2020. Ст. 53-2.
4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції № 251-V (251-16) від 18.10.2006. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 50. Ст. 496.

Джурило Аліна Петрівна,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ ФРН КРИЗЬ ПРИЗМУ КЛЮЧОВИХ ЗАКОНОДАВЧО- НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ

У порівнянні з більшістю країн Заходу, серед яких ФРН посідає провідне місце в економічній, політичній та інших сферах міжнародного життя, німецька освіта прокладала собі шлях до демократичних перетворень, інноваційних змін та зближення з іншими освітніми системами зі значно більшими труднощами, природа яких закладена в

особливих історично обумовлених чинниках, які зумовили вектор розвитку національної системи освіти Німеччини в ХХ–ХХІ ст. і сучасність сучасного поняття «німецька модель освіти».

Розвиток системи освіти у Федеративній Республіці Німеччина, яка є зразком класично децентралізованої держави, що об'єднує 16 земель, відбувався відповідно до соціально-економічних та політичних умов, що склалися історично та зумовили вибір шляхів формування системи освіти і освітньої політики в країні.

В основу створення системи освіти в Німеччині були покладені освітянські ідеї ХІХ ст. та їх поступова трансформація від проголошеної Вільгельмом Гумбольдтом, відомим німецьким філософом і державним діячем, «романтичної» концепції про загальну освіту всього народу до «народної освіти», інтерпретація якої привела до того, що на практиці її було розділено на академічну і на освіту для народу (у так званих «народних» школах) у дусі соціально-класового характеру всієї шкільної системи. На жаль, традиції, що було закладено в цей історичний період, зберігаються і в сучасній німецькій шкільній системі.

Офіційний початок народної освіти припадає на 1763 р., коли було видано мандат Фрідріха Великого Пруського про регулярне відвідування школи всіма дітьми віком від 5 до 13–14 років. З того часу і до початку ХХ ст. відбувався розвиток народної школи (Volksschule) паралельно з окремими навчальними закладами, що готували дітей до середніх та вищих шкіл. 1920 р. було прийнято Акт про початкову школу Німецького рейху (Reichsgrundschulgesetz): на підставі статті 146 Конституції Веймарської республіки було створено початкову школу (Grundschule) як інституцію для навчання всіх дітей у Німеччині та скасовано альтернативні громадські підготовчі школи. У документі також зазначалося, що державна освіта забезпечувалася державними установами та регулювалася урядом у співпраці з рейхом, провінціями та місцевою громадою. Початкова школа була загальнообов'язковою, з можливим подальшим навчання, яке було безкоштовним до 18 років. Конституцією також передбачалося приватне навчання, яке підпорядковувалося урядом. У приватних школах, що регулювалися релігійними громадами, релігійне навчання могло викладатися відповідно до принципів релігійної громади. 1934 р. було створено Міністерство освіти Рейху та ліквідовано церковні початкові школи. Після Другої світової війни Основним законом (Grundgesetz) та Актами про освіту Федеральних

Земель знову гарантувався особливий статус початкових шкіл, які мали обслуговувати всіх дітей Республіки, а право створювати приватні початкові школи надавалося Землям лише у виняткових випадках [2, с. 22].

Обов'язкова освіта була запроваджена в НДР (радянській окупаційній зоні) в 1946 р. у формі демократичної обов'язкової загальноосвітньої школи, навчання в якій тривало 8 років, а в 1959 р. було розширено до 10 з метою формування загальноосвітньої політехнічної школи (Polytechnische Oberschule). Водночас, між 1949 та 1967 рр., тривалість обов'язкової освіти у ФРН теж поступово збільшувалася до 9 років. У 1950 р. у НДР було прийнято Закон про сприяння молоді, в якому зазначалося, що всі діти, незалежно від статі, повинні отримувати однакову освіту, професійну підготовку, вищу освіту та доступ до спорту. У 1959 р. всі загальноосвітні школи, що були створені постановою НДР від 1946 р., перетворилися на десятикласні загальноосвітні політехнічні школи [2, с. 22–23].

У той час у ФРН відбулися значні змістовні реформи початкової освіти, які знайшли своє відображення у запровадженні дворічної орієнтаційної фази у 5–6 класах з метою надання школярам більше часу на здійснення їх майбутнього освітнього вибору. У свою чергу, уряд НДР продовжував реформувати політехнічну школу, яка з 1965 р. стала поділятися на три рівні (нижній, проміжний та верхній). Наприкінці 1960-х років початкова освіта ФРН зазнавала інноваційних та реорганізаційних трансформацій. Цей процес включав як реформи методики викладання, так і зміни змісту. Перехід до більш науково орієнтованого навчання був, мабуть, найголовнішою метою реформи початкової школи 70-х років, що передбачало перегляд навчальної програми з математики, а також розвиток краєзнавства з предмета, який значною мірою стосувався винятково місцевих традицій, до так званого «Sachunterricht» (природознавства), що зосереджувався більше на природничих та соціальних науках [2, с. 23].

28 жовтня 1964 р. у Гамбурзі на постійній конференції міністрів освіти і культури земель (КМК) було досягнуто так званої «Гамбурзької домовленості» (Hamburger Abkommen), угоди між прем'єр-міністрами окремих федеральних земель з метою стандартизації загальної освіти у ФРН; у 1971 р. у документ було внесено поправки. Ця угода і надалі залишається наріжним каменем, на якому базуються спільні фундаментальні структури шкільної системи у ФРН [2, с. 23].

Він містить такі загальні положення: як початок та тривалість денної загальнообов'язкової освіти, дати початку та закінчення навчального року, тривалість шкільних канікул, а також позначення різних навчальних закладів та їх організацію (види школи тощо), визнання іспитів та атестатів про закінчення школи, а також форму та шкалу оцінювання для шкільних звітів. На основі Hamburger Abkommen КМК узгодила подальші основні загальні риси шкільної системи протягом останніх кількох десятиліть та визнала випускні сертифікати для шкіл у всіх землях через додаткові резолюції, які були узагальнені в травні 2001 р. [2, с. 23].

З 2003 р. у країні розробляється теоретична концепція створення єдиного проєкту зі стандартизації національної освіти на чолі з КМК за участю спеціально створених «Експертної групи» вчених (2003 р.) і Національного інституту розвитку якості освіти на базі Гумбольдтського університету (2004 р.). Результати їх роботи знайшли відображення в офіційних документах «Стандарти Постійної конференції міністрів освіти і культури ФРН: концепція і пояснення» (2005 р.); «Експертиза» (2003 р.), «Національні стандарти в освіті в Німеччині» (2006 р.), в яких підсумовані основні положення, настанови, рекомендації та коментарі, що відносяться до процесу переходу на нові стандарти [1]. «Національні стандарти ...» визначали нормативні документи для системи шкільної, педагогічної та вузівської освіти, а також напрям розвитку освітньої політики ФРН на найближчі десятиліття.

Відповідно до цих нормативних документів стандарти були спрямовані, у першу чергу, на впорядкування німецької системи моніторингу, а також вимог до учнів і викладачів, що супроводжувалися розгорнутими коментарями, які стосувалися концепції «Нова культура навчання і учіння». У стандартах розставлені основні акценти під час визначення прав та обов'язків об'єктів і суб'єктів навчального процесу, що, на думку розробників, могло «змусити» шкільну систему працювати по-новому та більш результативно.

Незважаючи на включення до нових стандартів єдиних для європейських країн принципів організації та критеріїв оцінювання навчальних досягнень, «німецька модель освіти» склала свою шкалу вимог до учнів, свій інститут «шкільного нагляду» з контролю за роботою педагогічного персоналу школи і її адміністрації.

Хоча законодавчо не були скасовані рання диференціація, відбір за здібностями та успішності, переважання селективних методів над

стимулюючими в навчальному процесі шкільної освіти, тенденції до зміни в системі освіти ФРН очевидні: встановлення міцних наслідкових зв'язків між дошкільною та початковою ланками освітньої системи, зближення їх цілей, організаційних форм та вимог; зростання кількості гетерогенних за віком і рівнем розвитку дітей, груп і класів, що полегшують інтеграційний процес; збільшення професійної допомоги відстаючим у навчанні та інклюзивним дітям із залученням психологів, дефектологів, діагностів, соціальних працівників, тощо; розширення методичної та технологічної бази з використанням нових, сучасних форм, засобів і методик навчання.

Список використаних джерел

1. "Bildungsministerium für Bildung und Forschung" (2003), *Zur Entwicklung nationaler Bildungsstandards*. Berlin.
2. Garrouste C. (2010), "100 Years of educational reforms in Europe: a contextual database". *Luxembourg: Publications Office of the European Union*, EUR 24487 EN.

Довбань Ігор Миколайович,
кандидат юридичних наук

НАУКОВІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ДЕРЖАВНИМИ СЛУЖБОВЦЯМИ

Кримінологічна характеристика злочинів, що вчиняються державними службовцями, досліджується нами через призму таких елементів, як: стан, структура та динаміка вчинення злочинів державними службовцями в Україні; причини та умови вчинення злочинів державними службовцями; кримінологічна характеристика особи злочинця, що вчиняє злочин у сфері державної служби.

Варто зазначити, що наведений елементний склад спирається як на механізм вчинення злочинів державними службовцями, так і на доктринальні положення кримінологічної науки щодо визначення поняття «кримінологічна характеристика». Слід зауважити, що згідно з тлумачним словником «характеристика» означає опис, визначення істотних, характерних особливостей, ознак кого-, чого-небудь [1, с. 684].

Аналіз спеціальної наукової літератури засвідчує, що будь-яке фундаментальне кримінологічне дослідження не обходиться без категорії кримінологічної характеристики злочинності загалом або окремого виду злочину зокрема. Водночас кримінологи до сих пір дискутують щодо «оптимального набору» ознак та елементів, що